1939 ий
27
ИЮЛЬ
№ 64 (563)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаъсе пролетарий-шамыч, ушнызы!

Рвезе Коммунист

ВЛКСМ Маробкон ден Горкон орган

САИ ОПЫТ-ШАМЫЧЫМ КУМДАН ШАРЫШАШ ВЕРЧ

Шукерте огыл Марийский республикысе колхозласе комсомольский организаций секретарь - шамычын совещанийышт эртыш. Колхозласе передовой организаций-шамычын секретарьышт шке паша опытыштдене омбениватлалтыч. Марийский республикысе чыла комсомольский организаций-шамыч дек, комсомолец да комсомолка-шамыч дек обращенийым приниматлышт, чыла шемер калыкын мудрый вождьшо Сталин йолташлан письмам колтышт. Комсомольский организаций секретарь-шамычын совещанийже Марийский республикысе комсомольский организацийым шуко сай опыт-шамыч дене пойдарен. Нине опыт-шамычым кажне первичный комсомольский организаций-шамыч шке пашаштышт кумдан кучылташышт кӱлеш.

„Чирки" колхоз пеленсе первичный комсомольский организаций (секретарь Егорова йолташ) ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт негызеш шке пашажым моштен перестроитлен. Тиде организаций Пектубаево районышто велэ огыл, республикыштат передовойлан шотлалтеш. Пытартыш жапыште организаций 24 еҥыш шуын, нунын кокла гыч 13 комсомолец колхозын руководящий пашаштыже ышта. Комсомолец-шамыч кокла гыч 7 стахановец уло, нуно паша нормым эреак 150—200 процент марте темен шогат. Комсомольский организаций союзный пашам да колхозын озанлык вопросшо-шамычым разрешатлымашым моштен сочетатла.

Республика мучко тыгай передовой организаций-шамыч шукын улыт. „У Кой-Сола" (Шернур р-н). „Пеледыш" (Косолоп р-н), Киров лӱмеш, „Гений" (Еласал р-н), „У Илем" (У-Тор'ял р-н), „Патыр" (Морко р-н) да моло ятыр организаций-шамыч чыла комсомольский организаций-шамычлан пример лийын шогат. Нунын сеҥымашыштышт главныйже теве мо: нине организаций-шамычын руководительышт XVIII партс'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштым келгын умленыт, нине решений-шамычым кажне комсомолецын сознанийышкыже шуктеныт, практический паша верч кучедалмашке комсомолец-шамычым да молодежым мобилизоватлен моштеныт.

Но тидын дене пырляк пашам начарын ыштыше комсомольский организаций-шамычат шагалынак огытыл. Нуно шке пашаштым кӱчык жапыште перестроитлаш обязан улыт. Урожайым погымо ден ял озанлык продукт-шамыч заготовкым эртарымаш нине организаций-шамычлан экзамен лийшаш. Передовой комсомольский организацийласе секретарь-шамычын выдвигатлыме задача-шамычым шуктышаш верч кажне комсомольский организаций кучедалшаш. Тидлан лийын нунын опытыштым, паша методыштым, руководство стильыштым кучылташ кӱлеш. Нине опыт-шамыч нерген „Рвезе Коммунист" газета шагал огыл возен. Мемнан газета гоч секретарь-шамыч шкештат ятыр выступатленыт. Комсомольский руководитель-шамыч нине опыт-шамычым шке пашаштышт применятлаш тӱҥалыт гын, мутат уке, нунат передовой-шамычын поктен шуын кертыт.

Марийский республикысе комсомольский организацийын передовой представительже-шамыч чумыр областной организаций лӱм дене Сталин йолташлан серыме письмашт пашам эше сайын ышташ, элын оборонный куатшым пеҥгыдемдаш, калыкын чыла тушманже-шамыч ваштареш решительно кучедалаш Сталин йолташлан мутым пуэныт. Мемнан комсомольский организаций Сталин йолташлан пумо мутшым честь дене шуктышаш.

Стахановский метод дене пашам ыштат

„Коммунар" колхоз (Шернур район) 23 июльышто выборочно тӱредаш тӱҥале. 5 жнейка, 105 еҥ пасушто кугу инициатива ден пашашке пижыч. Тӱҥалтыш кечынак „Коммунар" колхоз 48 гектар уржам тӱред нале.

Тиде сеҥымаш — пашам моштен организоватлымаш результатше. Чыла бригада ден звенолаште комсомолец-шамыч ответственный постым заниматлат. Первичный комсомольский организацийын секретарьже Е. М. Петухов йолташ уржам 3 кечыште тӱред пыташ да первый киндым государстволан сдатлаш мутым пуэн. Стахановский паша дене тиде мутым шукташ лиеш!

А. Емельянов.

Первый созыв РСФСР Верховный Советын Кокымшо Сессийже

25 июльышто 6 час кастене, РСФСР Верховный Советын заседаний залешыже, Кремльыште, первый созыв РСФСР Верховный Советын Кокымшо Сессийжым почмаш лийын.

Сессийым РСФСР Верховный Советын председательже депутат **А. А. Жданов** почеш.

РСФСР Верховный Совет тыгай ончычшаш паша радамым единогласно утвердитлен:

1. 1939 ийлан РСФСР-ын государственный бюджетшым утвердитлымаш да 1938 ийлан РСФСР-ын государственный бюджетшым шуктымо нерген отчетым утвердитлымаш.

РСФСР Калык Комиссар-шамыч Совет вноситла.

2. „РСФСР-ысе шемер депутат-шамычын краевой, областной, окружной, районный, городской, ял да поселковый Советлашкышт сайлымаш нерген Положенийым" утверҗитлымаш.

РСФСР Верховный Советын Законодательный Предположений Комиссийже вноситла.

3. РСФСР Верховный Судым сайлымаш.

4. Первый ден Кокымшо Сессий-шамыч коклаште приниматлыме да РСФСР Верховный Советлан утвердитлаш подлежатлыше РСФСР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым утвердитлымаш.

Варажым Сессийын ончычшаш паша радамжын первый пунктшо шотышо—1939 ийлан РСФСР-ын государственный бюджетше да 1938 ийлан РСФСР-ын государственный бюджетшым шуктымо нерген доклад дене РСФСР Финансе Калык Комиссар **М. Н. Умнов** йолташ выступатлен.

Тидын дене РСФСР Верховный Совет Кокымшо Сессийын первый заседанийже петыралтын.

КП(б)У ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТЫН ПЛЕНУМЖО

Киев. 22 да 23 июльышто—КП(б)У ЦК-н Пленумжо лийын. Пленумышто „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н пунчалыштым реализоватлыме нерген, массовый оборонный паша нерген вопрос-шамычым ончен налме. Тиддеч посна пленум урожайым погэн налме нерген, урожайностьым опредлятлыме да ял озанлык продукт-шамычым ямдылыме н е р г е н УССР Наркомземын, Наркомсовхозовын да УССР-ыште Уполнаркомзагын увертарымаштым колышт налын. Тугак хуторский озанлык-шамычым колхозный селенийлаш сселитлыме шотышто планым шуктымо нерген увертымашым обсуждатлыме.

КП(б)У ЦК П л е н у м Д. С. Коротченко йолташым КП(б)У ЦК-н кумышо секретарьжылан сайлен, Гречуха йолташым КП(б)У ЦК политбюро членлан сайлыме.

Ончымо чыла вопрос-шамыч дене пленум соответствующий решенийым приниматлен.

Корно пашан передовикше-шамыч

„Нива" колхоз (Куженер р а й о н, Конганур ял совет) корно паша планым 100 процентлан темен. Пашаште 10 имне, 15 пеший ыштеныт.

Бахтина Мария, Виноградова Ольга, комсомолец Виноградов Никита паша нормым эре 150 процентлан темен шогышт.

Тыгак „Йошкар пеледыш", „Ушем вий", „Йошкар кече", „Венера" колхоз-шамыч (тудо ял советтак) корно паша планым 100 процентлан темен шогат.

Арс. Кошкин.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

Н-ский морской погранотрядыште боевой ден политический подготовкын отличникше (Черноморский флот) В. П. Грушевский вахтыште.

Фото Б. Фишманын.

Куатле вийым демонстрироватлымаш

24-ше июль —СССР Военно-Морской Флот кече пӱтынь калыкын пайремышкыже, СССР Морской вийын боевой да политический ямдылалтмаш успех-шамычын величественный демонстрацийышкыже савырнен.

Химкинский водохранилищыште куҥу водный пайрем лийын.

А. М. Горький лӱмеш культура ден каныме Центральный паркын Зеленый театрешыже Москвасе общественный организаций-шамыч активын Военно-Морской Флот гыч делегат-шамыч дене пырля СССР Военно-Морской Флот кечылан посвятитлыме торжественный погынымашыже лийын.

Торжественный погынымаште лийше столицын шемерже, краснофлотец ден политработник-шамыч калык вождь Сталин йолташлан да советский правительствын главаже Молотов йолташлан кугу куанымаш дене саламлымашым колтеныт.

* * *

Ленинградыште Краснознаменный Балтика корабль-шамычын парадышт лийын. Кронштадский рейдыште грозный боевой корабль-шамыч выстроитлалтыныт. Линкор, лидер, миноносец, сторожевик, подводный пуш-шамыч строй шуко километр торашке шуйнен. „Марат" линкор борт гыч орудийный салют деч вара морской парад тӱҥалын.

Черноморской Флотын боевой ученийыштыже. Снимкыште: курсым вашталтымаш.

Фото **П. Савченков.**

У кавалерийский школа

СТАЛИНАБАД. Канибадамыште(Таджикистан) конный спорт дене младший инструкторым ямдылыме кавалерийский школым организоватлыме. Школышто районысо тӱрлӧ колхозла гыч 50 молодой джигит-шамыч заниматлат.

(„На страже" газета гыч).

Пушеҥге гыч ыштыме книга

Владивосток. Фанерный заводысо (Олеанский станций) рабочий да интеллигенций Всесоюзный ялозанлык Выставкылан замечательный экспонатым—целиком пушеҥге дене ыштыме книгам ямдыленыт. Книган листажым тумо, ясень, ваштар гыч ыштыме.

ХРОНИКА

ССР Союз Совнарком И. И. Малышев йолташым ССР Союз СНК пеленсе геологий паша дене комитетын председательжылан назначитлен.

ПЕРВЫЙ МИРОВОЙ ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИЙ ВОЙНА

(ИСТОРИЧЕСКИЙ СПРАВКА)

1914 ийыште вӱран мировой бойня тӱҥалын. Пӱтынь тӱня воеватлыше лагерьыш савырнен. Война моткоч шуко еҥ илышым нангаен—10 миллион наре колышо, 20 миллион сусыргышо, ранитлалтше лийын.

В. И. Ленин „Империализм, как высшая стадия капитализма" гениальный произведенийыштыже да шкенжын моло пашаштыже ончыктен, „что 1914—1918 ийласе война кок могырымжат империалистический (вес семын, захватный, грабительский, разбойнический) война, тӱням шеледышаш верч война, колоний-шамычым шеледышаш да угыч шеледышаш верч, финансовый капиталын „сфер влиянийже" да моло верч ыле. Войнам чыла элласе империалист - шамыч ямдыленыт. Тудын главный зачинщикше германский империалист-шамыч лийыныт.

* * *

1914 ийлан международный обстановка мучашыш шумеш калитлалтше ыле. Война тӱҥалашлан Сараево олаште—Боснийын столицыштыже австро-венгерский престолын наследникшым Франц-Фердинандым пуштмаш амал лийын.

Тиде пуштмашлан лийын Австро-Венгрия Сербия ӱмбак керылтын да 29 июлыште Белградым бомбардироватлен.

1 августышто Германия войнам Российлан увертарен. Антантын военный вийшамычше боевой ямдылыкыш приводитлалтыныт ыле.

Мировой война пеш писын шарлен. Вашке чыла эл-шамыч гаяк кеч кузе гынат миллитаризмын тиде вӱран купышкыжо логалыныт. Разбойничий, грабительский война буржуазийын да тудын приказчикше — социал-шовинист-шамычын шовинистический пропагандыщ дене вӱдылалтын, отечественный, оборонительный война семын выдаватлалтын.

„Большевик - шамычын партийже гына кугыжан самодержавий вашталаш помещик ден капиталист-шамыч ваштареш решительно кучедалмаш марксистский позицийеш пенгыдын кодын революционный интернационализмын великий знамя жлан ӱшанле кодын" („ВКП(б) историй", 157 стр.)

Германия волгынчо гай ик удар дене Францийым пытарнеже ыле, а вараже —Россия ден Английым. 4 августын эрдене 6 германский армий Бельгийын нейтралитетшым нарушитлен, Францийын территорийышкыже керылтын. Августын мучашешыже германский ден франко-английский войска-шамыч коклаште Бельфор-Лилль фронтышто „пограничный сражений" лийын. Германский армий, франко-английский войска-шамычым чактарен, Париж дек да Верден дек писын лишемын. Сентябрьын тӱҥалтышыштыже германский войска-шамыч Париж деч 16 километр тораште лийыныт.

Францийын правительствыжлан Бордошко эвакуироватлашыже верештын. Францийын давленийже дене русский войска-шамыч кӱлеш семын ямдылалтде Францийым утарашлан Восточный Пруссийыш наступленийым тӱҥалыныт, русский войска-шамычын натискышт дене отступатлыше немецкий армийлан полшаш западный фронт гыч Восточный Пруссийыш 4 дивизийым перебросить лыме ыле.

5 гыч 9 сентябрь марте Марна эҥерыште знаменитый сражений шуйналтын. Англо - французский ден германский войска-шамыч пеш чот тыршеныт. „Первый Марна" сражениййын исходшо союзник - шамыч могырышто лийын.

Танненберг ден Мазурский куп-шамыч дене жестокий поражениййым (5—15 сентябрь) чытен, русский армий Францийын положенийжым утарен; французский окса верч (Франция 1912 ий марте Российышке 13 миллиардат утла франкым шӧртньӧ дене вложитлен) царизм 10 тӱжем ден салтак дене тӱлен.

Русско-австрийский фронтышто русский войска-шамыч август—сентябрьыште галицийский сражениййым модын налыныт да Саракамыш дене турецкий войскашамычым шалатеныт.

Войнан центр тяжестьше западный фронтышто ыле. Туштo войнан судьбаже решатлалтын. Марна мӧҥгӧ позиционный войнашке переходитлымаш намечатлалтын. Западыште фронт 500 километрлан шарлен.

1915 ий мучко западный фронтын линийже вашталтде кодын. 1915 ийын 22 апрельыште немец-шамыч Бельгийыште Ипр дене первой хлоран газобаллонный атакым применитленыт. Тиде „химический войнаште" французский салтак-шамыч тӱжем дене пытеныт. Немецкий армийын наступленийже английский частьшамыч дене чаралтын.

1915 ий мучко, особенно июньышто, Галицийыште русский армийын катастрофический поражениййже лийын. Вараже немец-шамыч Польшам чылаж гаяк да Литван ужашыжым руалтен налыныт. Фронт кӱрлалтын. 1915 ий шыже жаплан русский войска-шамыч Рига—Двинск—Минск линий дене румынский граница марте закрепитлалт шуктеныт. Окопа-шамычын кӱрылтдымӧ линийже 1300 километр наре лийын.

Чылаштыжат Российын почеш кодмашыже раш койын. Режимын шӱшӧ улмыжо туштат шкенжым палдарен, что шпионский пыжаш-шамыч правящий кликын сферлаштыже—кугыжан ватын салоныштыжо да военный ведомствышто, кушто министр Сухомлинов шкат шпион улмаш, опталтыныт ыле.

1916 ийын февраль гыч август мартен западный фронтышто французский границын пеш важный опорный пунктшо верч—Верден верч пеш чот вӱран бойшамыч эртеныт. Верден дене кок могырымжат ик миллионат утла еҥ пытен.

1916 ийын кеҥежым союзник-шамычын войскашт немецкий командованийын орышо гай страстьыштым Верден деч отвлекатлашлан Сомма эҥерыш наступленийым тӱҥалыныт. Сомма эҥерысе бойлаште союзникшамыч первой танк-шамычым применитленыт. „Танковый война" немецкий армийын моральный состоянийышкыже моткоч виян психологический воздействийым ыштен.

Восточный русско - австрийский фронтышто Брусилов Луцк - Черновицы линийыште фронтым кӱрлын. Но резерв укелан лийын Стоход эҥер деран тудлан шогалашыже логалын. Морской военный операций-шамыч Черный мореште, особенно Дарданелл дене, эртеныт. 1916 ий 31 майыште Скагерракa лишне Ютландский бой—мировой историйыште эн грандиозный морской бой лийын. Английский ден германский флот-шамыч моткоч кугу упорство дене кредалыныт. Бойышто кок могырымжат 275 военный единица участвоватлен. Бой эртымек германский флот шкенжын портлашкыже каен.

Война кажне ийын калыкын ненавистьшым эре утларак да утларак шочыктен. Войскалаште революционный настроений вияҥын.

Большевик-шамычын партийже войнан первый кечылаж гычак „империалистический войнам гражданский войнашке савырыме" лозунгым выдвигатлен, „империалистический войнаште шке правительствыжын поражениййжым" добиватлен. Ленинын—Сталинын большевистский партийже шушаш революционный бойшамычлан вийым поген. Оппортунист, меньшевик, троцкист-шамыч ваштареш чаманыдыме кучедалмаш проводитлалтын.

Ленинский идей-шамыч кажне шагыште подтверждатлалтыныт. Нуно масса дене овладеватленыт.

1917 ийын 27 февральыште (12 мартышто) Российыште самодержавий сӱмырлалтын. Российын пашазе классше да большевистский партий „тӱняште первый лийыныт, кудо капитализмын слабостьшым успех дене использоватленыт, империализмын фронтшым кӱрлыныт, кугыжам сӱмыралыныт да пашазе ден солдатский депутатшамычын Советыштым создатленыт" (ВКП(б) историй", 173 стр.).

Элыште двоевластий период тӱҥалын. Буржуазий ден помещик-шамычын представительышт гыч улшо временный правительство войнам мучаш марте сеҥымеш колтен шоген. Но Россия Антантын полноценный помощникше уже лийын кертын огыл.

Военный прибыль дене ӧрдышӧ Америкын Соединенный Штатше-шамыч 6 апрельыште Германийлан войнам увертареныт.

Антанта шкенжын боевой куатшым виянгден. Но германский армийын вийже йӧршешак але кӱрлмӧ огыл ыле. 1917 ийын шошым тудо французский генерал Нивельын наступленийжым эше отбитлен кертын. Тиде неудачный наступленийыште французский армий 200 тӱжем еҥым йомдарен.

29 июньышто Керенскийын тӱҥалме русский армийын наступленийжымат немец-шамыч отбитленыт. Германский войска-шамыч русский-шамычым чактареныт, Ригам да Эзель, Моон ден Даго остров-шамычым заниматленыт.

1917 ийын 24 октябрьыште итальянский армийлан Копоретто дене сокрушительный шалатымаш лийын.

Чыла эллаште революционный движений пеш писын кушкын. 25 октябрьыште (7 ноябрьыште) Российыште Ленин—Сталин партийын вуйлатымыж дене Великий Октябрьский социалистический революций сеҥен.

Советский властьым окончательно пенгыдыдышашлан войнам пытараш да мирым заключитлаш кӱлеш ыле. 1918 ийын 3 декабрьыште германский группа дене Брест - Литовскышто переговор тӱҥалме. Ленинлан, Сталинлан да Свердловлан ЦК-ште Троцкий, Бухарин да моло троцкистшамыч ваштареш моткоч упорный кучедалаш логалын, чтобы мир нерген решенийым добиватлаш. Бухарин ден Троцкий „на деле германский империалистшамычлан **полшеныт** да Германийыште революцийлан кушкашыже да развиватлашыже **мешаеныт**" (Ленин, XXII том, 307 стр.)

Германский империализм ваштареш кучедалмашеш революционный завоеванийым аралыше—Йошкар Армий шочын.

Мартыште Советский республиклан германский империализмын навязыватлыме нелэ условий-шамыч дене Брестский мир заключатлыме ыле.

Но Советский республика передышкым налын, германский группа ден Антанта коклаште столкновенийшамычым использоватлаш йӧным налын. Германия ден Австрия война ден продовольственный кризис дене чот ишыкталтыныт. 1918 ийын мартышто нуно, США-лан кӧра виянгше Антантын войскаже-шамычлан ударым ышташ отчаянный попыткым ыштат. 21 мартыште фронт кӱрлалтын, да союзник-шамычлан Амьен дек отступитлашышт логалын.

Тидын мӧҥгӧ германский армийын эше ятыр наступательный операцийже лийын, тыге 30 майыште тудо Марна дек лектын да Париж деч 70 километр тораште улмаш.

1918 ийын войнан первый 5 тылзе жапыште союзникшамыч 530 тӱжем еҥым йомдареныт. Германийын да Австрийын войскашт мучашыш шумеш индыралтыныт. Армий разлагатлалтын да революционизироватлалтын.

Свежий американский резерв-шамычым налын Антантын войскашт 1918 ийын 18 июльышто Марнаште („Кокымшо Марна") кум кечаш сражениййым модын налыныт, тидыже союзный войска-шамычлан контрнаступлениййым тӱҥалашлан служитлен.

Сентябрьыште Французский войска-шамыч болгарский фронтым кӱрлыныт. Германский армий отступатлен. Вашке германский правительство перемирий нерген йодын. Тудын предложенийже отвергатлалтын. Союзник-шамыч Германийын йӧршеш капитулироватлалмыжым требоватлыме.

9 ноябрьын Германийыште революций лийын. Германский революций лиймек Брестский мирын условийже-шамыч аннулироватлалтын.

11 ноябрьыште Антанта ден германский делегаций коклаште перемирий заключитлыме. Мирный Версальский договор 1919 ийын 22 июньышто подписатлыме. Тыге первый мировой империалистический **в о й н а** пытен.

* * *

Фашистский эл-шамыч кокымшо империалистический войнам тӱҥалыныт, кудо всемирный бойнышко савыраш грозитла. Агрессивный эл-шамыч да Англия ден Францийысе буржуазийын реакционный ужашыже чыла шкеныщт противоречийыштым СССР счетеш разрешитлаш шонат.

Но мемнан родинан границыжым нарушитлаш тоштшо кеч могай тушман шкенжын территориешыжак чаманыде пытаралтеш.

С. БУШУЕВ.

„У КОЙ-СОЛА" КОЛХОЗЫШТО ШУРНЫМ ПОГЫМАШ

„У Кой-сола" колхозын стахановкаже-шамыч М. Пакеева ден Т. Старцева. Нуно кылта пидмаште паша нормым 150 процент марте темат. Фото С. Чуршуковын.

САЙЫН ЯМДЫЛАЛТМАШ—ПАШАН УСПЕХШЫМ РЕШАТЛА

Ме уборкым тӱрыс ямдылалтмаш ден вашлийна. 3 жнейкым, ик лобогрейкым да ик косилкым ямдылен, уборкым тӱҥалме деч ончыч общий колхозный собранийыште уборкым кӱчык жапыште да кӱкшӧ качестве дене эртарыме нерген кутырышна.

ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-н „1939 ийыште урожайым поген налашлан да ял озанлык продукт-шамыч заготовкылан я м д ы л а л т м е нерген" постановленийышт дене вооружатлалтын, колхозник да колхозница-шамыч напряженный вий ден тӱредаш тӱҥальыч. Пашам кумыл нӧлтын ыштен, 3 машина дене ик кечыште 35 гектарым тӱредме. Посна колхозник, колхозница-шамыч Старцева Валентина, Лучкова Ксения, Лучкова Анисия первый кечыштак инициативым ончыктышт. Нуно кечаш паша нормым 120—170 процентлан темен шогат. Тыгак Бердникова Клавдият, Пакеева Парасковьят почеш огыт код, нунат нормым 110—120 процент марте темен шогат.

Пашам честно, стахановский метод дене ыштен, колхоз уборкым 4 кечыште пытараш да первый пырчым государствылан сдатлаш ямдылалтеш. Шурным наҥгаяшлан 180 мешакым, 20 оравам ямдылыме.

Колхозым большевистскийым, колхозникым зажиточныйым ыштыме нерген, кажне ийын 8 миллиард пут киндым налме нерген Сталин йолташын указанийжым ме честь дене шуктена.

Н. А. Бердников,
„У Кой-сола" колхозын председательже, Шернур район.

МОЛО ЗВЕНО ДЕЧ ОНЧЫЧ ТӰРЕД ПЫТАРЕНА

Ял озанлык пашам успешно шуктымаште звено-шамыч пеш кугу значенийым иметлат. Звено - шамычым организоватлымаш—колхозник-шамычын трудыштым пеш точнын аклымаште, нунын инициативыштым куштымаш пашаште кугу рольым модеш.

Мемнан „У Кой-сола" колхозышто (Ш е р н у р район) шошо ага пашаштак 3 звеном организоватлыме ыле. Первый звенон звеневодшылан мыйым шогалтышт. Тиде мланем почетный, кугу паша.

Шошо ага жапыште мыйын звено первый верыш лекте. Шошо ага пашам кӱчык срокышто да сай качество дене эртармылан мланна колхозын правленийже колхозный переходящий красный знамям вручитлен.

Тиде знамям мемнан кидешак кодышашлан лийын, ме уборочный кампанийым сайын ямдылалтын вашлийынна.

Уборкышто стахановец-шамыч кечын шукемыт. Жнейка дене тӱредмаште машинист А. С. Бердников йолташ кечыште 4 га олмеш 7 гам тӱредеш. В. П. Старцева, П. А. Пакеева, К. А. Бердникова да молат паша нормым 170 процент марте темен толыт. Мыйын звено уборкым моло звено-шамыч дечын ончыч сай качество дене пытара.

А. А. Бердников,
звеневод-комсомолец.

НОРМЫМ 170 ПРОЦЕНТЛАН ТЕМЕМ

Мый самырык комсомолка улам гынат, мемнан ончылно шогышо задача-шамычым тӱрыс шуктен шогем, комсомольский организацийын поручатлыме пашажым честь дене шуктем.

Кызыт „У Кой-сола" колхозын (Ш е р н у р район) первый звенон ик стахановкаже улам. Мый эрдене эрак пашашке каем. Вет эрдене у энергий да южгата жап пашан производительностьшым нӧлталаш пеш кугун полшат. Кылта пидедымаште жапым яра ом йомдаре, кажне минута верч кучедалам. Кастене паша гыч толмек, газетыште кӱлеш статьям лудын лектам, эрла кечылан кузерак нормым эше шукырак темаш планым ыштем. Тиддеч посна колхозник-шамыч коклаште листовкым, пырдыж газетым лудын шогем. Социалистический соревнований ден стахановский движенийым возглавитлыме пашаште активно участвоватлем.

Пашам тыге ыштымем дене уборкаште машина почеш кылтам пидмаште паша нормым 170 процент марте темен толам.

В. П. Старцева,
1-ше звенон стахановкаже.

„У Кой-сола" колхозын стахановкашт А. Пакеева дене Ф. Пакеева машина дене тӱредмым пидедат.

МАССОВЫЙ ПАША

Агитационно - массовый пашалан партий ден правительство кугу вниманийым ойырат. Ме колхозышто тиде пашам сай шынден улына. Уборка жапыште бригадылаште, звенолаште агитационно-массовый пашам ышташ посна комсомолец-шамычым прикрепитленна. Нине комсомолец-шамыч тиде пашам честь дене шуктен толыт. Теве: А. Лучкова колхозник-шамычлан газетым йӱкын лудеш, звеношто кажне кечын листовкым луктеш. Тыгак П. Пакеев, Бердников да молат звенолаште массовый пашам сай шынденыт. Кум кечылан ик гана „Ончыко" лӱман пырдыж газета лектеш. Комсомолец-шамычым агит-массовый пашам ыштымаштышт низовой агитколлективын руководительже терген да туныктен шога.

А. Бердников,
„У Кой-сола" колхоз (Шернур район) пелене комсомольский организацийын секретарьже.

„У Кой-сола" колхозын стахановецше-шамыч—звеновод А. А. Бердников ден А. П. Анисимов тӱредме уржа кылтам суслоныш шогалтат. Фото С. Чуршуковын.

У ШУРНО ПОГЫМАШТЕ

Кече але лектын огыл. Эр ӱжара гына горизонт гыч ташлымыла койын кӱшкӧ шарлен кӱза. Волгыдо юапше дене уло мландым йӧратен ӧндалеш. Тудым саламлышыла койын, пушеҥге-шамыч шыма мардеж дене пуракым почкымо гае лышташтышт тарватыл шогат. Мардеж дене кӱйын шушо уржа пуш толеш. Тыгай годым яндар, тамле южым шӱленат от тем.

Уборка жапыште пеш ондак кынелыт. Кой-сола ялат таче эрак пожалте. Колхозын стахановкаже Старцева Валя нигӧ деч ончыч кынелын, окнасе шторым шергалын уремыш ончале. Но окна воктен ик енат эртен кайше ыш кой. Тунам Валя кенеташте ӧрын кайыш. Тудлан ялыште чыла ен тӱредаш каен пытыме гай чучо. Эи чотшо пырля соревноватлыше пошкудо Пакеева Аннан каймыж деч лӱдӧ. Вет тудо ончыч кая гын, шукырак тӱредеш. Соревноватлымаште сеҥалтмек, позорыш пурет. Садлан Валя таче эрак кынелаш шонен ыле.

Валя кидым-шӱргым, мушкат, изиш кочко. Эрдене кочкаш пеш ок кай. Тыгай годым шӱмат ик верыште огыл, уже пасушко миенат шуын. Садлан Валя изиш пурлят, писын пасуш лектын куржо. Куэр коремым вончымек, уржа коклаш пурен йомо. Теҥгече машина дене тӱредме уржа мландым леведын кият. Але иктат толын огытыл улмаш. Валя ончен ыш шого, кылтам пидаш тӱҥале. Тудын проворный кидше модеш веле.

— Ончо, Валя толынат шуын!—кызыт гына толын шогалше Пакеева пелештыш.

— Але тольым веле...—ондакырак толмыжым шылтыше гае койын Валя мане. Но ӱшандарен ыш керт,—касалыкыштыже комбо гае поче-поче кийше кылта Валян ондакырак толмыжым раш ойлышо гае койын киеныт. Толшо-шамыч чыланат ик ен семын пашашке пижыч. Кылта почеш кылта шочеш. Кече модын-шыл кӱшкӧ кӱза.—Пошкудо-шамыч, изиш канышым ыштена!—звеновод Бердников Арпик кычкырале.

— У газетым луд, Арпик!—тӱшкаште ала кӧ мане. —Шичса-шичса, тудланак погыненa шол,—Арпик пелештыш. Вара кӱсен гычше у номер „Марий Коммун" газетым луктын лудаш тӱҥале. Колхозный комсомольский организаций секретарь-шамычын обращенийыштым чылалан лудын пуыш.

— Да, чыла тиде мланна касатля. Ме у шурным кӱчык жапыште, образцово поген налына!—Валя пелештыш. Тудын мутшым чыланат ик гай пеҥгыдемдышт.

Кужун канаш жап уке, пашашке!—тыгай шонымаш дене звено адак пашашке пиже.

Паша дене шижашат ыш лий, уже кечывалат шуын. Чыланат кечывал кочкыш ышташ чумыргышт. Тиде жапыште Бердников боевой листовкым конда. Тудо кид гыч кидыш коштеш. Тушто Валян стахановский метод дене пашам ыштымыже возалтын. Валя куанен шыргыжеш, лач Лукарля гына изиш чеверген кайыш. Тудо толашат варарак толын, моло дечын кылтамат шагал пидын. Садлан тудым шылталенвозеныт.

Кечывал деч вара Лукарля писешыте. Валя тиде кечын 435 кылтам пидын. Таче Пакеева 10 кылталаншагалрак пидын, соревноватлымаште сеҥалтын.

Пычкемышалтеш. Пасу гыч толшо-шамычын муро йӱкышт шергылтеш. Тыге пырдыж гае чаплын шочшо шурно кечын погалтеш.

Мих. Толстухин.
„У Кой-сола" колхоз, Шернур район.

18

ТӰРГОЧ „ЙӦРАТЫМАШ“

Саликан чевер чурийже, куэ йолва гай лывырге капше чыла еҥлан келшен. Каче-шамычым налаш гын, нунын коклаште тудым йӧратыше шагал огытыл. Но Салика шуко дене палме лияш шоненат огыл, шкежат икте велэ, чылажым йӧратен ок керт. Туге гынат, Салика дене ик еҥ „огеш гынат палме лияшак“ шонен пыштен. Салика гына тудым шуко марте пален огыл...

Икана йоча-шамычын тунем каймекышт, Салика класс-шамычым мушкаш тӱҥалын. Неполный средний школа зданий изи огыл, ятыр класс уло. Садлан Салика кас мартен мушкын, йытыраен. Пытартыш классым мушкын шуктымек, шенгекыла ончалын. Тудын шенгелныже шӱтышаш гай ончен, ик еҥ шыргыж шоген.

— Салика,—манын тудо,—кузе мый тыйым чот йӧратем. Ойлаш гына вожыл иленам. Айда коктын келшаш тӱҥалына...—оралгыше йӱкшӧ дене мутшым кошартен.

Саликан могыр ковашт ыже тунамак кушкедалт вочмо гай шергылтын. Тудо раш пален—тиде еҥ таклан толын огыл... Но тӧрштен лектын каяш тӱҥалмыже годым, пеҥгыде кид руалтен кучен. Йӧра, Салика мучыштен куржын кертын...

Шоген кодшо еҥ ноймо гае мӧҥгыжӧ толын возын. Ончыкылык планым ыштен. Шыдыже кынелын, „мыйым ыш колышт, ончыктем!“ манын шонен.

Шукат лийын огыл, Саликалан эше ик бедам вашлиялшыже логалын. Ындыже весе еҥ лийын, но тыгак „йӧратынеже“ улмаш...

Лудшо-шамыч, нине кӧ улмым да кушто лиймым те палнеда дыр? Тиде Олор неполный средний школышто (Мари-Турек район) лийын. А „йӧратыше-шамычше“ школа директор Т. Османов ден завуч Я. Сергеев лийыныт. Ме нунын самырык комсомолкам кузе принуждатлаш тӧчымыштым раш она пале. Лач „мут колыштдымо“ Саликам тидын верч грозный приказ дене паша гыч лукмышт мланна пеш раш. Тиде материалым редакций гыч тергаш колтымо ыле. Кызыт ВЛКСМ Мари-Турек райкомын вмешательствыже дене терген налме, факт чын фактешак кодын. Османов ден Сергеев суд ончык шогалталтыт.

Мирон Чойн.

Йошкар-Оласе Ленинский сад. Фото М. Чуршуковын.

АНТИРЕЛИГИОЗНЫЙ ПРОПАГАНДА ПАША ПЕШ НАЧАР

Пектубаево районышто антирелигиозный пропаганда пеш начар кая. СВБ райсоветын пашам начар ыштымыжым, верласе агитатор, пропагандист-шамычын пашашт дене начар руководитлымыжым ужын поп, сектант, евангелист-шамыч колхозный масса коклаште шке шакше пашаштым ыштылыт. 1937 ийыште СССР Верховный Советыш сайлыме годым Краснореченский, Коряковский селаште поп-шамыч антисоветский пропагандым колтылныт. Тиде чыла СВБ райсоветын бездеятельностьшым ончыкта.

„У корно“ колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийын организоватлыме СВБ ячейка лӱмлан гына шотлалтеш. Тиде колхозышто кажныштын мӧнгыштышт икона-шамыч кечат, шкешт крестым нумалыт. А комсомольский организаций колхозник-шамычын сознанийыштышт капиталистический пережиткым пытарышаш верч нимогай антирелигиозный пашамат огеш ыште. Комсомолец-шамыч шкештак молын дене пырля религиозный пайремым пайремлат.

Аппаков ден Лебедев йолташ-шамыч Кугенерский ял советыште эн сай агитаторлан шотлалтыт, нуно пашам сай ыштат. А вот масса коклаште антирелигиозный тема ден докладым, лекцийым, беседым, громкий читкым организоватлаш йӧршеш монденыт. Антирелигиозный литературымат огыт шаре.

Республикыште антирелигиозный пропагандым саемдыме нерген ВКП(б) Маробком бюрон 15 майысе пунчалже чыла партийный, советский, комсомольский организаций-шамыч ончылан, агитатор, пропагандист-шамыч ончылан боевой задачым—ялыште антирелигиозный пашан ик эн сай инициаторжо лияш—задачым шынден. Тидым шукташ СВБ Пектубаево райсовет виян кучедалшаш.

И. Анцыгин.

Социализм верч студент-шамычын международный альянсшын кокымшо конгрессше

16 июльышто Парижеш социализм верч студент-шамычын Международный альянсшын II конгрессше почылтын. Тиде движенийыш Европын да Америкын тӱрлӧ элласе коммунистический да социалистический студент-шамыч пурат.

Конгресс фашизм да война ваштареш, колониальный калык деке солидарность нерген вопросым да, коммунистический студент-шамычын массовый студенческий движений нерген задача-шамычым обсуждатла.

Конгрессын первый заседанийыштыже коммунистический да социалистический студент-шамыч шкенынштын шокшо симпатийыштым Испанийысе героический молодежь деке выразитленыт.

Конгресс единогласно, французский делегатын воздержатлымыже дене, решенийым приниматлен. Тиде решенийыште социализм верч студент-шамычын Международный альянсше Испанийысе Об'единенный социалистический молодежын шогымо Интернационалыштак член улмыжлан шкенжын удовлетворенийжым выражатлен. Конгресс почмо годым Испанийысе Об'единенный социалистический молодежын генеральный секретарьже Сантьяго Карильо, Францй КП ЦК представитель да де Брукер приветствоватленыт.

Конгресс председательын лӱмжӧ дене Коминтернын генеральный секретарьже Димитров йолташ да молодой советский интеллигенцийын представительже-шамыч деч приветствий-шамычым колтымо ыле.

Нине приветствий-шамычым конгрессыште оглашатлымаш кугу энтузиазмым вызватлен.

(„Комсомольская правда“ газета гыч).

Шушаш номер „Рвезе Коммунист“ газета 1 августышто лектеш.

Монгольский народный республика
(СПРАВКА)

Монгольский народный республика (МНР) Центральный Азийын северны ужашыштыже улеш. Тудо $1\frac{1}{2}$ миллион квадратный километр площадян территорийым заниматла, тидыже Францийым, Германийым да Английым пырля налме дечат утларак. Северный ужашыштыже республика 2 тӱжем наре километрыште Советский Союз дене граничитла.

Монгольский народный республикыште населений 900 тӱжем еҥ наре. Населенийын основной занятийже — скотоводство. Республикын столицыже — Улан-Батор.

МНР-ште властьым чыла органышт — выборный улыт. В астын Высший органже — Великий народный Хурал (с'езд).

1924 ийыште правительство торжественный обстановкышто Монголийым народный республикалан увертарен.

Правительство ден народно-революционный партий монгольский народный республикым капиталистический огыл корныш постепенно кусаш основым ямдылыше антифеодальный да антиимпериалистический у типан буржуазно-демократический республика улеш манын определятлат. Монгольский народный республика обычный буржуазно-демократический республика-шамыч деч тӱҥгычак ойыртемалт шога.

Монгольский республикын правительствожо да народно-революционный партийже народный массын шкеныштып участвоватлыман кумда демократический управленийым установитленыт. Тыгай общегосударственный мероприятий-шамыч проводитлалтыныт: мланде национализироватлыме; внешний торговлын государственный монополийже вводитлыме; промышленность да банк-шамыч государство кидыште улыт; товарооборотышто государственный торговля да кооперация преобладатлат; школа-шамыч, печать, кино, здравоохранений тугак государствын веденийыштыже улыт.

МНР-ште промышленный комбинат, механический ремонтный завод, шерстемоечный фабрика кокыт, электростанций-шамыч, кирпичный да деревообделочный завод-шамыч, угольный шахта-шамыч да моло ыштaлтыныт.

МНР скотоводстыштат кугу успех-шамычым ыштен шуктен. Ожно вольык 40 процент дечат утла князь ден монастырь-шамыч кидыште лийын. Революций нунын деч вольыкым шупшын налын да тудым шемер арат (скотовод)-шамычлан пуэн. Вольык поголовье кодшо ийыште 25 миллион вуйыш шуын.

Монголийын народный правительствыже культура шотышто чот заботитла. Шуко школа, нунын кокла гыч средний школа-шамыч, техникум-шамычым, создатлыме. Кино, радио, телеграф лийыныт. Автомобильный корно-шамыч пролджитлыме, авиасвязь установитлыме.

МНР правительствын проводитлыме кугу созидательный паша Монголийын населенийже кушмашке да тудын культурностьшо ден материальный благосостояний кушмашке конден.

Японский империалист-шамыч шукертсек Монгольский народный республикын поянлыкышкыже ончат; тудым шупшын налаш, да Советский Союз ӱмбак кержалтмаште тудым плацдарм семын использоватлаш тыршат. Японец-шамыч 1918—1921 ийыштак, Унгерн генералын бандыжее-шамыч полшымо дене, Монголийым шупшын налаш тыршеныт, но йоҥгылыш лийыныт, — нуно кугу позор дене поктен колталтыныт. Монгольский народный масса, монгольский правительствын йодмыжо почеш Монголийыш пуртымо мемнан Йошкар Армийын частьше-шамычын содействийышт дене 1921 ийыште элым японо-белогвардейский захватчик-шамыч деч йӧршынак эрыктеныт. Монгольский калык Советский Союз могырым единственный вийым ужеш, кудо тудын родинажын независимостьшым поддерживатла да тиде независимостьым агрессорын кеч могай посягательствыже деч арала. МНР-ын СССР ден ваш келшымашыже ваш-ваш полшымаш нерген договорышто яркий подтверждений муын, кудо Советский Социалистический Республика-шамыч Союз ден Монгольский народный республикын правительствышт коклаште 1936 ийын мартыште заключитлыме. Шке территорийжым аралашлан монгольский калык пеҥгыде да сайын оснащатлыме армийым создатлен, тудо советский войска-шамычын полшымышт дене монгольский мландым шупшын налаш тӧчышӧ наглый японский провокатор-шамычым героически шалата.

Сталин йолташ але 1936 ийынак мартыште Рой-Говард дене известный беседыштыже заявитлен; „Монгольский Народный Республика ӱмбак, тудын независимостьшо ӱмбак покушатлен, Япония кержалташ решатлыме случай годым мланна Монгольский Народный Республиклан полшаш логалеш... Ме МНР-лан тугак полшена, кузе тудлан 1921 ийыште полшенна“.

Японский провокатор-шамычлан Монгольский народный республикыш пурашлан корно йӧршеш петырыме.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—630. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.